

Гордієнко О. А., О. А. Казмірчук // Пріоритети розвитку початкової освіти в контексті становлення Нової української школи: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (24 березня 2021 року) / за заг. ред. Т.І. Шанкова – Житомир: ФО-П «Н.М.Левковець», 2021. – С. 19 – 23.

О. А. Казмірчук,
студентка ННІ педагогіки;
науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент
кафедри початкової освіти
та культури фахової мови **Гордієнко О. А.**
(Житомирський державний університет
імені Івана Франка)

Використання ігор на уроках мовно-літературної галузі в початковій школі

Останнім часом в педагогіці, як і в багатьох інших галузях науки, відбувається перебудова практики й методів роботи. Вибір методів навчання залежить від цілей і завдань навчання, ступеня складності, новизни і змістовності навчального матеріалу, а також від вікових та індивідуальних особливостей учнів, умов навчання в школі, професійних можливостей самого вчителя. На практиці вчитель спочатку визначає, які цілі він буде досягати, вивчаючи зміст навчального матеріалу, потім – якими методами він буде це здійснювати і які прийоми будуть потрібні для реалізації цих методів. На уроках української мови та літературного читання широкого поширення набувають ігрові форми та методи навчання, які розвивають і формують інтелектуальні, емоційні та вольові якості особистості.

Явище гри, її значення та особливості на різних етапах історії людства привертало увагу багатьох вчених. Оцінку ігрової діяльності та значення гри в педагогічному аспекті розглядали у своїх працях А. Макаренко,

В. Сухомлинський, С. Шацький та ін. Психологічні особливості гри розкриті в дослідженнях Б. Ананьєва, Л. Виготського, О. Леонтьєва, С. Рубінштейна, Д. Ельконіна та інших вчених. Ігрові методи навчання передбачають спосіб діяльності, який спрямований на досягнення навчальної мети.

Мета статті полягає в теоретичному аналізі проблеми використання ігрових форм та методів навчання на уроках української мови та літературного читання в початковій школі.

Гра відноситься до явищ, які супроводжують людину протягом усього життя. Будучи багатовимірним і складним феноменом, гра постійно приковує до себе увагу дослідників. Разом із тим, за зауваженням С. Л. Рубінштейна, гра виявляється досить серйозною проблемою для наукової думки. Аналіз пропонує в руслі різних наукових підходів сенсу гри свідчить про їх надзвичайну різноманітність і неоднорідність. Однак сучасній науці відомі деякі вельми результативні підходи до побудови теорій гри (С. Л. Новосолова, Й. Хейзінг, Г. П. Щедровицький).

Багато вчених по-різному класифікували педагогічні ігри. Особливий підхід у класифікації педагогічної гри зроблений Г. К. Селевко. Автор класифікує педагогічні ігри за такими параметрами ігрових технологій: 1) за галуззю діяльності: фізичні, інтелектуальні, трудові; 2) за характером педагогічного процесу: навчальні, тренінгові, узагальнюючі, пізнавальні, виховні, розвиваючі, репродуктивні, продуктивні, творчі, комунікативні, діагностичні, профорієнтаційні; 3) за ігровою методикою: предметні, сюжетні, рольові, ділові, імітаційні, драматизації; 4) за ігровим середовищем: без предметів, з предметами, настільні, кімнатні, вуличні, на місцевості, комп'ютерні, телевізійні, з використанням технічних засобів навчання [2, с. 53].

Сутність застосування ігрових технологій на уроках української мови та літературного читання полягає в тому, що гра є характерною і своєрідною формою активності дитини, завдяки якій вона вчиться й набуває досвід. Гра є практикою розвитку. Дитина грає, тому що розвивається, і розвивається,

тому що грає. Гра першою вчить розумної і свідомої поведінки, це перша школа думки для дитини. Дитинство – це час гри, і якщо блокувати ігрову потребу дитини, не даючи їй награтися, то на наступних етапах розвитку вона буде догравати недогране, замість того, щоб іти вперед.

Ігрові технології можна використовувати під час самостійного освоєння поняття, теми, яка є елементом більшої технології, як цілий урок або його частину, як позакласну роботу. Систематичне використання ігрових технологій формує в дитині терпіння, наполегливість, відповідальність, допитливість, прагнення пізнавати. Виробляється вміння самостійно здобувати знання і застосовувати їх на практиці. Створюється позитивний морально-психологічний клімат у класі, підвищується рівень розвитку комунікативної компетенції учнів, розвивається спостережливість. Готуючись до гри, учні часто включаються в різноманітну додаткову пізнавальну діяльність. Ігри використовуються для вирішення комплексних завдань засвоєння нового матеріалу, закріплення вивченого, розвитку творчих здібностей, формування загальнонавчальних умінь і навичок.

Під час гри можуть використовуватись різні матеріали: іграшки, малюнки, картки, таблиці, плакати, моделі, мапи, підготовлені сценарії, діалоги, завчені уривки віршів, прислів'я, приказки та інші матеріали. Учням цікаво працювати над підготовкою дидактичних засобів. Вони вчать працювати з різними джерелами: художніми творами, словниками, довідниками, науково-популярною літературою і т. д. Це виховує стійкий пізнавальний інтерес.

На уроках української мови та літературного читання в початковій школі проводяться такі ігри, як сюжетно-рольові, "режисерські" ігри, ігри-драматизації, ігри з наслідуванням. У структуру гри як процесу входять: а) ролі, узяті на себе граючими; б) ігрові дії як засіб реалізації цих ролей; в) сюжет – дійсність, умовно відтворена в грі.

Гра може бути проведена на будь-якому етапі уроку. На початку уроку вона організовує і зацікавлює дітей, стимулює їх активність; на етапі ознайомлення з новим матеріалом сприяє засвоєнню теми, може мати

пошуковий характер; в кінці уроку допоможе підбити підсумки, навчить використовувати знання в нових ситуаціях.

Ігрові технології у процесі вивчення української мови доцільно запроваджувати під час таких видів мовленнєвої діяльності дітей.

- 1) Розучування віршів.
- 2) Переказ оповідань та казок.
- 3) Інсценізація та драматизація казок, байок.
- 4) Розповіді дітей про події, які сталися з ними протягом дня: у школі, на вулиці, вдома.
- 5) Розучування скоромовок, які дозволяють відпрацьовувати навички правильної і чіткої артикуляції, вдосконалювати плавність і темп мови, є зручним матеріалом для розвитку уваги та пам'яті дітей.
- 6) Ігри "в слова". Вони збагачують лексичний запас дитини, привчають швидко знаходити потрібні слова ("не лізти за словом у кишеню"), активізують пасивний словник. Такі ігри рекомендується проводити з обмеженням часу, протягом якого виконується завдання (наприклад, 3 – 5 хв.). Це дозволяє внести в гру змагальний мотив.
- 7) "Додаткові слова". Ведучий називає частина слова (кни...) і кидає м'яч. Дитина повинна зловити м'яч і доповнити слово (...га). У ролі ведучого дитина й дорослий можуть виступати по черзі.
- 8) Скласти із запропонованого набору букв якомога більше слів: а, к, с, о, і, м, р, ш, а, н, і, и, г та ін.

Такого роду завдання допомагають розвивати в дитини увагу, спостережливість, пам'ять, є важливим засобом розвитку зв'язного мовлення, збагачення активного й пасивного словникового запасу дитини, розвитку довільної словесної пам'яті. Використання ігор поряд із традиційними формами роботи допомагає підвищити ефективність уроку мови. Така методика створює доброзичливу атмосферу, позитивний психологічний клімат у класі, збагачує індивідуальний досвід школярів.

Список використаної літератури

1. Ельконін Д. Б. Психологія гри. Київ : Світоч, 1999. С. 65.

2. Кондратюк С. М., Рубан Л. І. Технологія організації сучасного уроку в початковій школі. *Педагогіка і психологія* : зб. статей. Ялта : РВВ КГУ, 2013. Вип. 41. Ч. 2. С. 260–265.

3. Сухомлинський В. О. Роки дитинства. *Сухомлинський В. О. Твори* : у 6 т. Київ : Рад. школа, 2004. Т. 3. 103 с.